

Պ. Ս. Մ. Ա. Ն. Բ.

ՊՈՒԼՏԱՐԻԱ

Տարեկան 12 Ձր.

Վեցամսեայ 6 Ձր.

ՍՐՏԱՍԱՀԱՆԱՆ

Երկու քիչը մեկ ծրարով

Տարեկան 14 Ձր.

Վեցամսեայ 7 Ձր.

ՍՄԵՐԻԱՍ

Տարեկան 2 60 Տօր.

Վեցամսեայ 1.50 Տօր.

ԿԱՆԿԻԿ

ԾԱՆՈՒՑՄԱՆ ՏՈՂԸ

20 ՍԵՒ.

ԻՐԱՎԻՆ

ՍԵ ԶՐԱՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՍՄԵՆ ԶԱՐԲԵՐՇԱԿՈՒԹՅՈՒՆ Ի ՇԱԲԱԹ

Kale-
teng.

Redaction du Journal

«Ira vounk»

Bulgarie) VARNA

Редакция

на ВЪСТНИКЪ

«Ira vounk»

ВАРНА

Գրախոսը եւ լին
արտոյր

ՅԱԿՈՐ Կ. ՆՃ. ԿՍՄԱԳԵՏԵԱՆ

ՎԱՌՆԱ

ԲԼԻՍԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ

Սօֆիա քաղաքի Վիճակահանութեան
որ երաշխաւորեայ է Պուլկար կառա-
վարութեան:

Առաջին կարգի նոր տոմսերը հասած
են եւ պիտի քաշուին Օգոստոս 24ին:
Շահող թիւերու վճարումը վայր-
կենական Պաշտօնականներու համար վր-
ճարման դիւրութիւն կը տրուի մինչեւ
ամսագրութիւն:

Բաղդերին փորձի ուղղորդելու ա-
մենալիստահութեամբ թող զինքն մեզ:

ԻՃԱՍԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

— * —

Ն. Ա. Բ. Իշխանը իր գահակա-
լութեան Երեւանին առթիւ
Պուլկար Ժողովուրդին ուղղեց հե-
տեւեալ յայտարարութիւնը:

Պուլկարներ:

Քանի տարի կայ, երբ ձեր Իշխանը
բերող չղջեցող կը ձեռքէր Դ. Նուրի
հոսած քը եւ անմաքիւր էի պուլկա-
րական եզերքը ելլելու: Եւ երբ ասա-
ջին անգամ ոտքս կը դնէի այն հողին
վրայ վոր ես ի՞նչ Հայրենիք բնորած
էի, անբացարձակ յուզում մը ու-
նեցայ: Այն խիստ ծանր պատասխա-
նատուութիւնը զոր կը ստանձնէի
պատմութեան եւ ապագայ սերնդին
առջեւ պատկերացու յանկարծ աչքե-
րուս առջեւ:

Երբքին կռիւներու սխալը թուա-
կանի մը, ազգերու ճակատագրական
տաղանտակներէ միայն միջոցին, հրա-
պուրում քաջ պուլկարներու զի-
ջազնութենէն որոնք իրենց կուրծքը
Հայրենիքին պատնէյ ըրին եւ հա մը-
ղեցին օտար արշաւանքը, զի թուած
պուլկար Ժողովուրդին հայրենասիրա-
կան եռանդէն եւ քաղաքական ոգիէն,
լսեցի իր կողմ եւ վազեցի, առանց
վարանելու գալ անոր գլուխը անցնե-
լու եւ մասնակից ըլլալու համար ա-
նոր ռաբաութիւններուն ու զժողո-
ղութիւններուն վճած ըլլալով ար-
համարէի ըրոր վտանգները որ կըր-
նային անխո, սպիւնիքէն իմ առջեւ ել-
լել, վճած ըլլալով երբ նոյնիսկ իմ
սեփական տոհմս ինձ գէտ կը հակա-
ռակէր, հետեւի մամնայն զօնութեամբ
խղճի մէջ իմ զգացած պարտականու-
թեանս եւ մեր բնորոյն սրբութեանը
մեկնեցայ զէպի Մեծ Թրնօյս եւ ուր
շրջապատուած պուլկարական թագա-

ւորութեան հին փառքերու յիշատակ-
ներով, ձեռքս առի վեհապետական դա-
ւազանը որ ինձ վիճակուեր էր Նա-
խախտման թեան կողմէ:

Անկէ ի վեր Ձեռքս անցած են:
Ամենաբարձրեայը ինձ շնորհեց քա-
ւական օրեր տեսնելու համար իմ սե-
փական աչքերով: Մեր գործին / քա-
ռաջիմութիւնը / Ազգը հանգրաւեց
իր միջազգային վիճակը ամբողջութե-
ցաւ եւ Ժողովուրդը եռանդով ինքզինք
ստուաւ աշխատութեան վերաշահելու
համար զերու թեան տակ կորսնցող
ժամանակը եւ մօտենալու քաղաքա-
կրթի ազգերուն: Այն բարեբաղդ ար-
գիւնքները՝ զորս պուլկար Ժողովուր-
դը ձեռք բերաւ մտաւորական ու տըն-
տեսական յառաջդիմութեան ճամբուն
վրայ, այնչափ աննպաստ պարագանե-
րու մէջ եւ այնչափ կարճ ժամանա-
կամրեցի մը մէջ, մեզ շահել տուին
համակրութիւնը արաբքին աշխարհի
եւ սթանչապուրը եւրոպայի: Մանկա-
նագուններու մէջ հազուադէպ եւն ա-
նոնք որոնք տեսած ըլլան իրենց գոր-
ծունէութեան պատկերը այսչափ
փայլուն յաջողութիւններով եւ վա-
յիլած ռաբաութիւնը կատարում
պարտականութեան: Եւ մինչ մենք
կը տեսնեք իմ գահակալութեան ամ-
բողջ քան տարիները, ռաբա սրտով
փառք կը տաք Ամենաբարձրին
յարգելով գործնական շնորհքը հա-
մար, կը մոռնամ այն ամեն անձնու-
թիւնները զորս կրեցի եւ բոլոր իմ
վիշտերս, որովհետեւ իմ երազներս
կատարուած են եւ իմ յոյսերս իրա-
գործուած:

Պուլկարներ:

Ձեր Իշխանը այդ ամէնը ձեզ կը
պարտի: Պուլկար Ժողովուրդին ար-
տասովոր կենտոնաւորութիւնը, անոր
աշխատասիրութիւնը, անոր յառաջա-
դիմութեան բնորոշականութիւնը անոր
ոյժամտութիւնը եւ անոր զէպի Հայ-
րենիք անձնու իրութիւնը այս բոլոր
յատկութիւնները նուիրական գործի-
մը ի սպաս գրուած, պատճառն են մեր
յաջողութիւններուն:

Եւստենեհինք տարիներ առաջ գո-
յութիւնը իսկ եւրոպայի կապիտալի-
նեզած Ժողովուրդին՝ Պաղանեան թե-
րակողոյն մէջ, այսօր նախանձեցի
գիրք մը գրեւած ըլլալու գաղտնիքը
անա հոն է պահուած: Յանուն Պուլ-
կարիոյ՝ որուն մենք ամէնքս ծառա-
նենք եւ, շնորհակալութիւն կը յայտ-
նեմ այն ջանքերուն համար զորս դուք
ի գործ գրեք ձեր հաստատման թեան
համար եւ զէպի Գահը ու զէպի Հայ-
րենիքը ձեր հաւատարմութեան համար:

Բայց, որչափ որ ալ մեծ ըլլայ մեր
սրտի ռաբաութիւնը պարտքերնիս
կատարած ըլլալու մասին, պէտք չէ

որ մենք գինովանք ձեռք բերուած
յաջողութիւններէն եւ թողունք որ
մեր գործունէութիւնը տկարանայ:
Ժողովուրդներու կեանքին մէջ պայ-
քարը յարատեւ է: Եւր մենք կը յա-
ռաջագրենք, ուրիշ ազգեր ալ կը յա-
ռաջագրեն եւ այն ճամբան որմէ մենք
պտի ընթանանք անոնց հասնելու հա-
մար նուազած է բայց բոլորովին չէ
սպառած: Դեռ կտրել անցնելիք ճամ-
բայ ունինք: Ամէն սերունդ պարտի
իր բաժինը բերել Հայրենիքի սեղա-
նին վրայ:

Վերանորոթեան սերունդը կոչում
էր վերագրութեանը ազգային զգա-
ցումը պուլկար Ժողովուրդին մէջ, ըս-
տեղծելու, գերութեան միջոցին յոյ-
սը խիստ փայլուն ապագայի մը: Ա-
նիկա կուրեցաւ ամենամեծագոյն պայ-
մաններու մէջ, որք Պուլկարը մոռ-
ցած էր իր ալքերէն կամ կաշնար
իր անունէն՝ կատարութեան եւ
մեզ ազգի ինքնութիւնը անգործ հա-
լածանքներու երկարութեամբ ըլլալով
Բայց անիկա արժանաւորապէս կա-
տարեց իր գերը:

Ազատութեան սերունդը ինքն ալ
գերութեան մէջ տեղեկուած լաւ
պատրաստուած հող մը գտաւ: Ազգու-
յն զգացումը որդէն արժարձուած էր
եւ կ'ըր սկսած էր ազատութեան
համար: Ամենասարսափելի ժամանակի
մը մէջ կուրեցի անիկայ փառաւոր է-
ջեր աւելցուց մեր նոր պատմութեան
մէջ եւ իր գործունէութիւնը պատկ-
ուեցաւ վեհանձն որոշումովը Ազատա-
բար-Ձարին որ զրկեց Մեծին Ռուսիոյ
որդիները Պուլկարիոյ համար նոր
կեանք մը շահելու:

Այժմ մենք անցնինք գանք նոր
սերունդին:

Ազատութեան ճառագայիտները յու-
սաւորեցին իր երիտասարդութեան տա-
րիները եւ անոր վերապահումը էր
ճաշակելու պտուղները երկու սերուն-
դին աշխատութեան եւ զոհողութեան
Անիկայ այժմ իրձաղիկ հասակին մէջն
է, բայց ան ալ իր պարտքերը ունի,
նա եւս իւր բաժինը պարտի բերել
Հայրենիքին: Անիկայ չկրնար իր մը-
տաւորական կապերը խզել անցեալէն:

Այն երկու սերունդները՝ որոնք ըս-
տեղծեցին նոր Պուլկարիան, կտակած
են իրենց զաւակներուն կողմը շա-
րունակելու աշխատութիւնը: Այս
նուիրական կտակ մըն է եւ արգի սե-
րունդը պարտի անոր արժանի հանդի-
սանայ: Իր հայրերուն եւ պաւերուն
պէս միայն հայրենասիրութեամբ պար-
տի ներշնչուելու, սերտօրէն միացած
հայրենիքի շուրջը, բերել իր ընծան
Պուլկարիոյ յառաջդիմութեան եւ մե-
ծութեան համար:

Այս յոյսերով ոգիւ որում կաղօթեմ
Ամենաբարձրին որ ազգից ըլլայ
իմ Այ ձեռքս Հայրենիքին ծառայե-
լու եւ մեր աշխատութիւնները յաջո-
ղութեամբ պսակէ, եւ կաղապակեմ

Կեցցէ՛ Պուլկար Ժողովուրդը:
Գրեւած էր Սօֆիայի պալատին
մէջ, 1907 օգոստ. 15ին. քառնեմէկ-
երորդ տարւոյն Մեր Իշխանութեան:

ՅԵՐՏԵՆԱՆՏ

ՏԻԳՐԱՆ ԷԼՄԱՍԵԱՆԻ ՄԱՆԸ

Ճառք օրտի կը կարգանք Գուռիկ
Էոսթրեհէն մէջ մեր Նախկին աշխա-
տակից Տ. Տիգրան Էլմասեանի մահը
գուժող հետեւեալ տիւրը տողերը:

Աղուր ստացանք ի՞նչ յուլիս 16ին
Ժրնէվի Նիւնգաւոցին մէջ մեռեր է
մեր հայ աշխատակից Տիգրան Էլմասե-
անը: Կը յիշուի թէ մեր աշխատակի-
ցը Ֆրանսայէն արտաքսուած էր 1906
մայիս 2ին Մ. Գլխաւորի կողմէ: Այս
լրագրին մէջ մենք բողոքած էինք այդ
միջոցին զէմ, որ անպատշաճ էր. քա-
նի որ մեր քաղաքում ոչ մէկ մասնակ-
ցութիւն ունեցած չէր մայիս 1ի ցոյ-
ցին եւ միայն կատակելի էր իր գա-
ղափարներու մասին, զորս յառաջա-
պահ երկրներու մէջ կը յայտնէր քա-
ւական ազատ կեդրով:

Տիգրան Էլմասեան Բարից հասած էր
կովկասեան Հոյաստանէն երեք տարի
առաջ, առանց Ֆրանսիայէն քան մը
գիտնալու: Իր մտադրութիւնը եւ շա-
փազանց աշխատասիրութիւնը զանի
քիչ ժամանակի մէջ կարող ըրին շահե-
կան, յուրմ եւ վաւերական յօդուած-
ներ աւելու իր երկրի գործերուն վրայ:
անոր այդ յօդուածները կը հրատա-
րակուէին «Գուռ. Էոսթրէհէն» մէջ եւ
որիչ տեղեր:

«Նա հազիւ 30 ճիշդը (26) տարեկան
ընկճուեցաւ կուրծքի Նիւնգաւոցին»:

«Գուռիկ Էոսթրէհէն» այդ տողերէն
միայն երկու սխալ կէտեր ուղղուե-
հարկին մէջ կը գտնուէին: Տիգրան
Էլմասեան կովկասցի չէ, այլ նախկին
պարկեշտ ուսուցիչ Պոլսցի Տ. Մի-
սաք Էլմասեանի անդրանիկ զաւակն է
որ իր ուսումը Պոլիս Պէրպէեան վար-
ժարանին մէջ ստացած էր: Եւ շուրջ
հինգ տարի առաջ, իր թուրք կառա-
վարութենէն հալածական բնաւնեօք
վառնա գաղթեցին, Տիգրան արդէն
կարող էր Ֆրանսիայէն յօդուածներ
խմբագրելու, եւ նոյնիսկ մտադրու-
թիւն մը ունեցած էր Ֆրանսիայէն
շարքաթերթ մը հրատարակելու Պուլ-
կարիոյ մէջ, եթէ իրեն նիւթական
միջոցներ չը պակսէին:

Ինչպէս ծանօթ է մ'ը ընթերցող-

ԱՂԻՐՍ ՄԸ ԱԶԱՏ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՅՈՑ

Ներուհն հանգուցեալ երկտասարդը ժամանակ մը «Իրաւունք»ին աշխատակցեցաւ եւ յետոյ Տ. Ճգնաւորեանի հետ «Հայաթիբ»ը հրատարակել սկսաւ։ Վերջը իր եւ ընկերին միջեւ անհամաձայնութիւն ծագած ըլլալով, հարկ դատեց հրապարակաւ մերկացնել Տ. Ճգնաւորեանի նիւթական էնթիքները ու հետանալ Պուլկարայէ դէպի Ռուսիա եւ հոնկէ Բարեգ։

Ազգասիրական բուն հոգեով ու ազգայնական զգացումներով տոչոք ուող Տիգրանը կարճ ժամանակ մը Բարեգ մնալէ յետոյ, անխնայականներու գաղափարը իւրացուց եւ սկսաւ անոնց թերթերուն մէջ այդ մտքերով կծու յօդուածներ գրել, եւ քիչ մը ատեն Անաւրջի թերթին խմբագրութիւնը վարեց։ Այս պատճառ եղաւ որ Ֆրանսական կառավարութիւնը գինք արտաքսէ։

Տիգրանին հայերէն վերջին յօդուածը «հայերը եւ ընկերակազմութիւնը» խորագրով, զոր մեզ զրկած էր «Իրաւունք»ի մէջ հրատարակելու համար եւ զոր չէինք հրատարակած իր մէջ պարունակած մտքերու ծայրայեղութեանց պատճառաւ, այս անգամ իր յիշատակին իբր յարգանք յաջորդ թիւով պիտի հրատարակենք, անգամ մըն ալ զինք ունկնդրելու առիթը ընծայելով մեր ընթերցողներուն անով իր գաղափարական վերջնապոյն ձեւափոխութեան մէկ նմոյշն ալ տուած կըլլանք։

Մեր խորին ցաւակցութիւնը իր պատուական հօր եւ կրտսեր եղբայրներուն։

Ա Ջ Դ

Աղջկանց կրթարանն իր տասներկուերորդ տարւոյ շրջանը կը սկսի յաւաքիկայ սեպտ. 1ին շաբաթ օրը։

Վարժարանս սոյն թուականէն սկսեալ ամէն օր, ժամը 9-12 բաց է, աշակերտաց արձանագրութիւններն ընելու համար։

Տնօրէնութիւն

ԱՂԱԿԱՆՑ ԿՐԹԱՐԱՆՆԻ

ՃԻՅԷԻՃԵԱՆ

Վառնա 23 օգոս. 1907

Ա. ԵՐԵՎԱՆԵԱՆ

94

ԱՒԱԶԱԿԱՊԵՏԸ

ՄԱՍՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ԱՒԱԶԱԿԱՊԵՏԸ

(Շար. նախորդ թիւէն)

— Թրքացած . . . ամենեւին, անիկա բռնութեան տակ թուրք հարէմներու մէջ քաշկռուած. ո՞վ կըրնայ ասանկ վատ եօսք մ'ընել անոր մէջ, կարելի է, այդ պատճառաւ չեկաւ տալն, անանկ չէ։

— Զննարիտ ըսելով այդ է պատճառը Փոռն տեղ համոզեցի զինքը թէ՛ մօրաքոյրդ առջի պէս պիտի սրբէ, պիտի խնամէ, պիտի պահպանէ քեզ ու պիտի գուրգուրայ վրադ։ Անիկա լացաւ, շատ լացաւ ու չուղեց մէկէնիւմէկ ոտնը դալ, Բայց քանի որ ոյդ

սիրտը կ'այ ձեր կուրծքին տակ, ես հիմա կ'երթամ ու շատ չ'տնցած հոս կը բերեմ։

— Աստուածք կը սիրէք չուտով գացէ՛ք, մի՛ սպասէք, ասէ՛ք իրեն . . . տունս իրենն է, աշխարհքս իրենն է, կեանքս իրենն է . . . ամեն բանս իրենն է . . .

Աւազակապետը լռութեամբ դուրս ելաւ ու պանդոկին երթալով Նուրիմէյին պատճեց, յետոյ զիջիւնուան ժամը չորսի ատեններ, մանկամարդ աղջկան հետ պառախն տունը գնաց։

Ու ինքը օրտի հանգստի զգացումով մը լեցուած՝ տեսաւ այն ուրախութիւնն որ այդ միշտաւորիկ յարկին տակ տեղի ունեցաւ երկու կարօտակէզ հոգիներու հիշելու նամուսանգ՝ աւելի գոհ եղաւ, օր ամենաբարձրն Աստուած այդ թշուառ աղջկին երջանկացուց՝ իր սիրական երկտասարդին գերկը նետելով զինքը . . .

Այս ամենէն ետքը Նառիկ տուտու Աւազակապետին պանդոկին երթալով ծոցէն դուրս մը հանեց ու ըսաւ։

— Բարի մարդ ասիկա վարձատրութիւնը չէ՛ այն բարեբեք, որ իմ ամ-

թացներու, վասնզի երբ կը լսենք թէ յեղափոխականներն ուր գործունէութիւն ցոյց կու տան Տաճկաստանի, Ռուսաստանի կամ Պարսկաստանի սահմանին վրայ, անմիջապէս կը տեղեկանանք նաեւ, թէ սարսափներ եւ հարստահարութիւններ աւելի մեծ չափով կը թշուառացնեն երկրին մէջ մնացող ձեր ազգակիցներն, ինչպէս միշտ այս տարուայ դէպքերն ալ կը հաստատեն այս իրողութիւնը։

Վան նահանգին մէջ յեղափոխականներու գործունէութեան մատուցած պատրուակը սոսկալի նեղութիւն յառաջ բերած է թըշուառ գիւղացիներու, եւ հարկահաւք պաշտօնեաներ բառին բուն նշանակութեամբ զանոնք կողոպտած են բոլորովին, չի նախելով որ այդ խեղճ գիւղացիներն արդէն տարիներէ ի վեր աղքատութեան եւ ճնշումներու ենթակայ եղած են։

Արդ ինչ կը թուի թէ այս պարագային ներքեւ մեր նախկին ջանքերն շարունակելը անյոյս է, նոր միջոց մը գործածել հարկաւոր է։

Արդեօք կրնամ խնդրել անոնցմէ որ յեղափոխական նպատակներու համար դրամ կը հայթայթեն, որպէսզի գոնէ տարի մը զինադադար ընեն, ու ամեն անոնք որ հայկական դատը կը սիրեն Սահմանագրական միութիւն մը կազմեն Հայաստանին օգնելու եւ զայն իր դժբաղդ կացութենէն փրկելու նպատակաւ։ Մենք շատ բան կարող պիտի ըլլանք ընել երկրին մէջ եղող խեղճ Հայերու վիճակը բարոքելու, եթէ ուխտենք անոնց համար մեր տնձը, դրամը, ժամանակը եւ աղօթք մատուցանելով։ Այս բարձր ու վսեմ նպատակին հասնելու համար Հայեր

պարտին ի բաց թողու անմիաբանութեան սգին եւ համեմաշխաբար գործելու են միմեանց հետ, Աստուծոյ կամաց համեմատ ընթանալու պատրաստ ըլլալով շարունակ, օտոքերնուս հազցնելով խաղաղութեան Աւետարանին պատրաստութիւնը, եւ ամէն բանի վրայ հաւատքին վահանը, փրկութեան սալաւարտը եւ հոգիին սուրբը։

Մնամ ձեռք անկեղծաբար,

ՄԱՏԼԻՆ ՔՕԼ

Պատուոյ գանձապէս Կանանց Հայանպաստ հանգանակութեան

Այս նամակը Անգղիերէն լեզուով գրուած է անշուշտ սակայն Հայերէնի թարգմանուած է ձեռամբ Լոնտոնաբնակ ծանօթ ազգային գործիչի մը որոյ յանձնուած է եղեր թարգմանելու եւ հրատարակութեան տալու գործը։ Թարգմանիչը ի մէջ այլոց հետեւալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ սոյն նամակը գրող տիկնայ վերաբերմամբ։

Միս Մատլին Քօլ Վասպուրականի Հայոց նպաստելու համար 1895 Ապրիլ ամսուն յանձնաժողով մը կազմեց, որուն անդամակցեցան Քանթըրբըրիի արքեպիսկոպոսին եւ Լոնտոնի եպիսկոպոսին նման անուանի եւ ազնիւ անձնաւորութիւնք։

Միս Մ. Քօլի Յանձնաժողովը Հայանպաստ ընկերութիւններու անդրանիկն եղած է, եւ ցարդ 110,000 տոլարի չափ դրամ վան խրկել կարողացած է՝ Հայ որբ-եայրիներու իբր նպաստ։ Սակայն այժմ սոյն նպաստը վտանգի մէջ է որովհետեւ այս բարեսէր տիկնոջ գաղափարով յեղափոխականներու արարքները միայն նեղութիւն եւ պատուհաս կը բերեն խեղճ ժողովրդեան գլխուն։ Հայրենասիրութեան լաւագոյն

Ուրազը նոյնքան վտանգաւոր, նոյնքան աղիտաբեր ու նոյնքան երկիւղալի էր, որքան Սուլթանի արիւն ռուշտ իրատէն . . . մին՝ ժողովուրդ մը կը կլլէր իր մէջ ողջ ու կենդանի եղած ատեն, իսկ միւսը՝ զիակ մը կը դարձնէր զայն ու լեցունէր անոր աւերակներու ներքեւ . . .

Լահիլ տիեզերական վեհաժողովին համար Արդարութեան ու Խաղաղութեան մեծ գաղափարը յղացող ռուսական Ձար մը յանկարծ այս ճիւղալին տրամադրութիւնն ալ կ'ունենար . . . Մարդկութեան այդ կարեցեալ բարի առաքեալը սեւ օձ մը կը դառնար ինքն իր մէջ ու անոր պրկուումներու տակ կը ստորագրէր հրամանագիրը։

Օ՛հ, մօտաւորապէս յիսուն հազար հոգի գաղթականներ լեցուած էին Ռուսաստանի քաղաքներու մէջ, հրապարակներու վրայ, պատերուն տակ ու ամեն տեղ, Ոմանք անօթի, ոմանք մերկ, ոմանք գիւղութեան կարօտ . . . ոմանք ալ մահամերձ վիճակի մը հասած։ Անցած էր սեւ ձմեռը . . . մահերով ու մեռելներով լեցուած էին գերեզմանատունները թշուառ ժողո-

րող երջանկութիւնն է, այլ յիշատակ մըն է զոր Ձեզի կուտամ. կը խնդրեմ, մի՛ մերժէք զայն ընդունելու . . .

— Շնորհակալեմ եմ, Նառիկ տուտու, առարկեց Աւազակապետը ժողովուրդի Նուրիմէ աղջկին է. յաւիտեան չի պիտի մոռնամ զինքը, տարէ՛ք այդ գուժարն ու անով գեղեցիկ յիշատակ մը գնեցէ՛ք, թո՛ղ պահէ զայն ու ամեն ատեն միտքը բերէ զիս . . . Այդ յիշատակին վրայ թո՛ղ գրէ. «Հայոց թշուառ ժողովուրդի Ֆազիլը . . .»։ Այսչափ։

Նառիկ տուտու ի զուր պաղատեց, ի զօ՛ւր աղաչեց թէ՛ Նուրիմէ ըսած էր որ անպատճառ տաք իրեն։ Աւազակապետն անդրդուելի մնաց։

Պատաւը տուն վերադարձաւ. իսկ Աւազակապետը նոյն գիշերը մեկնեցաւ դէպ ի պարսկաստան կարաւաններու հետ։

Ահա՛ այդ միջոցին էր որ Ռուսական խնէշ բռնակալութիւնը հրաման հանած էր թուրքային գաղթող թըշուառ հայ ժողովուրդը ձուլելու ու անոր ազգայնական ոգին իր ճանկերուն մէջ խղզելու . . . Այս հրէշային

կերպերէն մին է Հայ ընտանիք-
ներու բարորութեանը նպաստելու
և ոչ թէ 4 թուրք սպաններով
40 անմեղ և խեղճ Հայեր զոհ
տալը

«ԿՈՉՆԱԿ»

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Խարբերդի երեք վանքերը Ա-
ռաջնորդին կողմէ վարձու տըր-
ուեր են օտար միաբանութեանց:
Այդ վանքերու մասին Դատական
նախարարութեան կողմէ պաշտո-
նագիր մը զրկուած է Պատրիար-
քարան: Պատրիարքը Կրօն. Ժո-
ղովոյ օրակարգը անցուցեր է այդ-
խնդիրը յառաջիկայ իստին հարկ
եղածը տնօրինելու համար:

— Պատրիարքարանի Ա. գոր-
ծակատար Արիս էֆ. Ֆէսճեան Իւ-
լայի առաջին աստիճանին բար-
ձրացաւ և Գ. կարգի Մէճիտիյէի
նշանը ստացաւ:

— Զմիւռնիոյ առաջնորդ Տ. Ե-
ղիշէ եպիսկոպոս Դուրեան իմացու-
ցած է Պատրիարքարանի թէ Ար-
մաշի 4 սարկաւագները վարդա-
պետ պիտի ձեռնադրէ:

— Ն. Ա. Բ. Պուլկարիոյ Ֆէր-
տինանտ իշխանին գահակալու-
թեան քսանամեակին առթիւ
Պատրիարքը շնորհանորդական
քարտ մը զրկած է Պոլսոյ Պուլ-
կար գործակատար Տ. Կէշօվին:

— Պոլսոյ բժշկական վարժա-
րանէն այս տարի շրջանաւարտ
ելած են՝ Ժանուցուած Տ հայ դի-
ղագործներէն զատ, Տ հայ երի-
տասարդներորոնք Տօքթօ ու թեան
վկայական ստացած են: Ասոնց
պաշտօն տրուած է՝ իբր թաղա-
պետական բժիշկ՝ Ժառայելու
ոչ-հայաբնակ գաւառներու մէջ:

— Պոլսոյ անուանով վանեցի մը
առջի օր քաղաքիս երկաթուղիի
կայարանին մօտ վակոններ պար-

պելու զբաղած միջոցին, երբ վա-
կոնին մէկին կուրծք տալով ա-
ռաջ կը քշէր, ուրիշ վակոն մը
ետեւէն գալով զանի սեղմեց ու
տափակցուց, խեղճ Պոլսոյ երկու
ժամէն հոգին աւանդեց:

— Կովկասի Ալեքսանդրոօզ
քաղաքին մէջ թուրքերը հայ
քահանայ մը սպաններ են:

— Վառնացի հայ օրիորդ մը
Բարիզի առաջնորդական վար-
ժարանին մէջ շրջանաւարտի
խիստ փայլուն քննութիւն մը
անցուցած է, գերազանցելով իր
բոլոր ընկերները:

ԳԱՂՏՆԱՄԵՆԱՅ ԳՈՂԱՍԹԻՆ ՄԸ Ի ՎԱՆՆԱ

Մի քանի շարաթներ առաջ լուր
տարածուած էր թէ՝ յաղաքիս Տաճ-
կաց վաղըֆներու անտուէէն 500 ոսկի
գողցեր են:

Այս մասին վառնայէն գրուած նա-
մակ մը Կ. Պոլսոյ ֆրանսերէն «Սթամ-
պուլ» լրագրին հետեւեալ տեղեկու-
թիւնները կու տայ:

«Այս օրերս վառնայի մէջ ի վնաս
վաղըֆներու անտուէին տեղի ունե-
ցաւ գողութիւն մը որոյ հեղինակն
անծառօթ մնաց: Մնտուէէն գողցուած
գումարը ճիշդ 10,000 ֆրանք էր, եւ
գարմանալին այն է որ այս գումարէն
ղատ դրամակալին մէջ կային այլ եւ
այլ արժէթղթեր եւ հնչիւն դրամներ,
որոց գողը կամ գողերը ձեռք դպցու-
ցած չէին:

«Դրամակալին վրայ ո՛ր եւ է խոր-
տակման նշան չըլլալէն՝ բնականաբար
գանձապահ խալիլ էֆէնտին կասկածի
ենթակայ եղաւ եւ քանտարկուեցաւ:
Սակայն վառնայի Տաճկաց երեւոյթնե-
րը խալիլ էֆէնտինին կատարեալ պատ-
ուաւորութեան եւ հաւատարմութեան
վստահ ըլլալով, Պուլկար իշխանու-
թեանց մօտ դիմումները ըրին եւ յաջ-
գանք քան թանկեղէն:

«Իսկ գողցուած Տաճիկ հազար ֆը-
րանքին գալով երկու առաջնակարգ
թուրք վաճառականներ, Անմէտ Պի-
ճան պէյ եւ Անմէտ Կիւլլէն էֆէնտի
սոյն գումարն ամբողջովին իրենց գըր-

հազել ինքզինքը պարսկաստան նետեց
ու ազատեցաւ . . .

Աւազակապետը շուտով մայր խեղ-
ճերուն քով գնաց ու մանամանա
բար անոնցմէ ամեն բան իմացաւ:

— Սիբիւրիոյ միջին Աւազա-
կապետը գոյք անպատճառ թուրքիս
զանալով ուրջած էր:

— Այո՛, պատասխանեցին ամենքն
ալ: Թո՛ղ կորուսինք . . . թո՛ղ մեռ-
նինք . . . բայց մեր հայրենի աւե-
րակներու տակ իշխանք . . . այսչա՛փ:

— Լա՛ւ ուրեմն, ընտրեցէ՛ք ձեր մէ-
ջէն հաւատարիմ ու խելահաս մէկը:
Թո՛ղ գայ ինձի . . . կը խորհրդակ-
ցինք ձեր մասին ու կը գտնենք մի-
ջոց մը:

Գաղթականներն, ուրոց մեծագոյն
մասը գիւղացիներէ կը բաղկանար,
իսկոյն ընտրեցին իրենց մէջէն տարի-
քոտ ու փորձառու անձ մը, որ ժամա-
նակով ահա եղած էր ու Մէլիք կը կոչ-
ուէր:

Օր մը վերջը քանի մը խանդավառ
երիտասարդներ Աւազակապետին ներ-
կայացան ու ըսին թէ իրենք ընտրած
են Ռէս Մէլիք անուն տարիքոտ անձ
մը:

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

Հասան մեզ մեծ քանակութեամբ նոր առնուած

ՀՈՅԵՐԷՆ ԿՐԱՄՕՅՕՆԻ ՓԼԱԳԱՆԵՐ

Փութացէք ապահովել Ձեզ վաճառումը այս նոր փաթա-
ներու Ձեր նահանգին համար:

Մեր փաթեաներու ցուցակները հայերէն, տաճկերէն եւ
զանազան եւրոպական եղանակներու կ'ուղարկենք ձեր փա-
փաքողաց:

Հեծելանիւրի, կրամօֆօնի եւ պէնզին լամպաներու վրայ
մի տաք ապսպրանք ուրիշ տեղ նախ քան մեր ցուցակները
աչքէ անցնելու:

Ն. ԱԼԵԱՆԱԿ և յ. ԾԵՐՈՒՆԵԱՆ — ՌՈՒՍՃՈՒԿ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՀԵՏԵԼԱՆԻԻ ՓՐՕԿՐԷՍ

պանէն վաղըֆի դրամակալը՝ դրին տե-
ղի ունեցած բացը գողցելու համար:
«Ո՛վ կամ որո՞նք էին ստակը գող-
ցողները, ասի մինչեւ հիմա գաղտնի
մնաց:»

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

— օ —

Կոթինկէնի մէջ հասարակ գործա-
ւոր մը ծովեղերքի աւազներուն վը-
րայէն դրամապանակ մը գտեր է, ո-
րուն մէջ երեք միլիոն մարք արժող
կարգ մը չէքեր եւ թղթադրամներ կայ
եղեր:

Թերթերուն կարծիքը այն է թէ
անգլիացի մը ծովը մտած ատեն մոռ-
ցած ըլլայ հոն դրամապանակը: Եթէ
տէրը դեռ մէջ տեղ ելած չէ:

«Առտարերի մէջ կը կարգանք:
Միացեալ Նահանգաց Լոնկ-Իսլանտ
անուն գիւղի մը մէջ 150է աւելի Ա-
մերիկացի կիներ գաղթականութիւն մը
հիմնած են, ուրաքաջ այրերու մօտաւ
բոլորովին արգելուած է:

Ձինեալ պահակներ զետեղուած են
գիւղ տանող ճամբուն վրայ, որ տաճն
բացառութեան պիտի սպաննեն այն
մարդը որ կը յանդգնի այդ գիւղէն
ներս մտնել:

— Վստահի՛՛ մէկն է, հարցոց Ա.
ազակապետն՝ որուն հոգին ցնցուե-
ցաւ այդ անունը խելով:

— Այո՛, այո՛ . . . գոչեցին երի-
տասարդները: Անոր շնորհիւ է որ ա-
զակապետ մահուան ստակալի վտան-
գէ մը . . . բոլոր գաղթականներս
երախտապարտ ենք իրեն:

— Աղէ՛կ ուրեմն այս իրիկուն խըր-
կեցէ՛ք ինձի: Մենք վաղը պէտք եղա-
ծը կը հոգանք:

Երիտասարդները մեկնեցան: Իրիկ-
ուն արեւը մտնելու ատեն Աւազա-
կապետին ներկայացաւ ձերտնի անձ
մը:

Այս անձը՝ մեր ծանօթ Ռէս Մէլիքն
էր:

Աւազակապետը նայեցա՛ւ . . . կա-
րօտէն խղճուած նայուածքով մը նա
յեցա՛ւ . . . բայց չը յայտնեց ինք-
զինքը:

Օ՛հ, որչա՛փ փոխուած էր այդ եր-
բմին յաղթանդամ ու կորովի մարդը:
Մօրուքը մինչեւ կուրծքին կէսը կը
հասնէր, ու ձիւնի պէս ձերմակ էր:
Ղէ՛մքը հալեր էր ու ճակատը խորշով
նկրու ծալքի մը մէջ կը մնար: Աչքե-

թանսմաւի նոր վերահաստատուած
ինքնավար կառավարութեան նախա-
բարապետը զօրավար Պոթտ, Թրանս-
վալի Երեստիս, Ժողովին պիտի ա-
ռաջարկէ եղեր որ աշխարհս մէջ ա-
մենամեծ աղաղանդը եղող Գըլիէն ա-
զամանդը, որ 9,000,000 անգլիական
ոսկի արժէք ունի, նուէր տրուի Անգ-
լիոյ Թագաւորին ինչան երախտագի-
տութեան եւ հաւատարմութեան:

ԱՄՈՒՍՆՈՒԻԻՆ

Վաղը իրիկուն Տ. Արմենակ ֆա-
շեանի ընակարանին մէջ տեղի
կունենայ Օր Սիրվարդի պա-
կադրութիւնը ընդ Տիար Թա-
դէու Սարգիսեանի:

Երջանիկ և երկար կեանք մաղ-
թելով համակրելի ամուլին, մեր
խնդակցութիւնը կը յայտնենք
նաե իրենց ծնոցացը:

րբ մօրմբած էին ու անոնց հրաւառ
ցողացու մը հազիւ կր պլպլար: Հասա-
կը կքած էր ու՛ յայտնի կերիւս որ
թշուառութենէ աւելի կեանքի փո-
թորկալից պարագաներն էին անոր
վրայ ծանրացող ու զայն աւելի՛ ճըն-
շող . . .

— Ինձի նսյէ՛ Մէլիք ճա՛ն, ըսաւ
Աւազակապետը ծանր ու յուրջ ձայ-
նով մը, գիտես՞ մեր երկուքս վրայ
ահագին պարտականութիւն մը գրուե-
ցաւ: Տմբադգաբար երկուքս ալ ձեռ
կնք . . . երկուքս ալ գերեզմանին
դուռը հասած անձնաւորութիւններ
ենք: Եւ այդ ի՛նչ որ է, աշխատութեան
րեզմանը մտնելէ առաջ օգտակար գործ
մընել: Ա՛խ, իմացայ որ այս փոքրիկ
զաղթականութեան կեանքը դուք ա-
զատած էք . . . Ծառ ուրախացայ
որ անոնց օրհնութիւնը առած էք: Հի-
մակ կը մնայ այդ գաղթականութիւնը
իր հայրենիքին մէջ տեղաւորել . . .
Ի՛նչ գաղափար ունիք այդ մասին: Ես
յանձն կառնեմ ձամբանները գտնել:
միայն թէ այդ գիւղացիները կարող
ենք գիւղերնուն մէջ մտցունել:

(Շարունակելի)

十 卷 十